

Spis treści

Wstęp	11
Część I. Życie i dzieło Stanisława Lema.	
Główne idee	19
Rozdział 1. Sylwetka filozofa i pisarza	21
1. Życie	21
2. Twórczość	32
3. Osobowość	36
Rozdział 2. Główne idee filozoficzne: filozofia człowieka ...	44
1. Teza główna: determinizm społeczny	44
2. Asymetria dobra i zła	53
3. Dewastacja kultury	56
4. Natywizm antropologiczny	67
5. Antropologiczny manicheizm	72
6. Paulinizm antropologiczny i religijność	84
7. Naturalizm: istota języka i Lema religia	89
8. Prawda, antropologia wiedzy, empiryzm	94
9. Racjonalizm, o fenomenach Ψ , socjologia wiedzy	103
10. Koneksje ideowe, literatura o Lemie i miejsce Lema w filozofii ...	116
Część II. Lem a Lukrecjusz: paralelizm osobowości	129
Rozdział 1. Dwie manifestacje ducha	131
1. Neolukrecjanizm bezwiedny	131

2. Rzym Lukrecjusza a wiek XX	134
3. Epikurejski izolacjonizm	143
4. Epikurejski patriotyzm	149
5. Mizantropia i pesymizm	155
6. Miłość do prawdy	161
7. Ascetyczny hedonizm	164
8. Antyreligijność i apologetyka religii	173
9. Erotyka	185
10. Artyzm i styl	199

Rozdział 2. Dwa kulturowe echa: reakcja antylukrecjańska i ostracyzm wobec Lema	211
--	-----

Część III. Filary systemu neolukrecjańskiego	221
---	-----

Rozdział 1. Kosmologia	223
-------------------------------------	-----

1. Metafizyczny atomizm. Tworzywo świata	223
1.1. O metafizyce	223
1.2. Atomizm Lukrecjusza	231
1.3. Idea parenklizy	240
1.4. Teza atomizmu logicznego	242
1.5. Lem a atomizm nowożytny	246
1.6. Fizyka atomu	249
1.7. Lem a dwudziestowieczna fizyka	256
1.8. Atomizm Lema	264
1.9. Ontologia atomistyczna	274
2. Kazualizm. Mechanizm świata	278
2.1. Ewolucjonizm kosmologiczny Lukrecjusza	278
2.2. Zasada determinizmu i zasada kauzalizmu. Mechanicyzm	285
2.3. Lema kategoria przypadku	292
2.3.1. Matematyczne pojęcie przypadku i teoria chaosu	292
2.3.2. Filozoficzne pojęcie przypadku	299
2.4. Kosmologia naukowa	310
2.5. Kosmogeneza według Lema	317

Rozdział 2. Ewolucjonizm	327
---------------------------------------	-----

1. Ewolucja biologiczna i neodarwinizm	327
2. Dzieje życia na Ziemi	337
3. Antropogeneza w świetle poglądów Lema	344
4. Przypadek w procesach kulturowych („evolucja” kultury)	355

Rozdział 3. Antropologia atomistyczna z noologią	364
1. Lukrecjańska i neolukrecjańska teoria duszy	364
1.1. Materialność i wolność duszy według Lukrecjusza	364
1.2. Labirynt wolności. Dwie koncepcje wolnej woli u Lema: przyrodnicza i społeczna	369
1.3. Transcendentalna koncepcja wolnej woli. Próba uchwycenia istoty wolności w <i>Masce</i>	374
1.4. Dusza w ujęciu Lema i jego filozofia mózgu	379
1.5. Lema krytyka teodycei	386
2. Paradoks wskrzeszania z atomów	392
2.1. Paradoks z <i>Dialogów</i>	392
2.2. Atomowe kopie osób u Lema i u Lukrecjusza	396
2.3. Odrzucenie naturalistycznej doktryny wskrzeszania	400
2.4. Widmo klonowania	405
3. Noologia skończona Lema	411
3.1. Inne rozumy i prawo Plotyna	411
3.2. Topozofia Golema. Lemowa definicja rozumu	416
3.3. Rozum a sztuczna inteligencja. Golem A	418
3.4. Rozumność a osobowość. Golem B	422
4. Dwie religie materializmu: Lukrecjusz i Lem	428
4.1. O eschatologii i o Lema stosunku do śmierci	428
4.2. Nadzieja lukrecjańska	432
4.3. Śmierciożnośna nadzieja u Lema	438
4.4. O soteriologii i szczególnym zadaniu epikureizmu	443
4.5. O soteriologii oraz ateizmie	448
Zakończenie	453
Aneks: Zmagania z Lemem	459
A. Empiria kontra kultura według Stanisława Lema	459
B. Antropologia zła w <i>Prowokacji</i> Lema	465
C. Zło w naturze ludzkiej według Lema	468
D. Futurologia Lema	472
E. Filozofia Lema	478
Summary	491
Bibliografia	495
Indeks osób	515
Indeks rzeczowy	524

Paweł Okołowski (ur. 1963) – absolwent i od 1993 roku pracownik Instytutu Filozofii UW. Jako adiunkt w Zakładzie Filozofii Religii przynależy do tradycji szkoły lwowsko-warszawskiej. Zajmuje się głównie aksjologią i antropologią filozoficzną (m.in. Elzenberga i Bierdiajewa), a od 2002 roku mierzy się z filozofią Lema (którą też od niedawna wyklada). Autor ponad siedemdziesięciu artykułów i recenzji, w tym wielu rozpraw o Lemie.

„Wielkość Lema i jego myśli – dowodzi Okołowski – polega na tym, że właściwie nie należy do konkretnych czasów, że ma wymiar ponadczasowy, klasyczny, że odsyła do samych źródeł i korzeni refleksji człowieka nad światem – a więc do filozofii starożytnej. Dochodzimy w ten sposób do kluczowego miejsca interpretacji Okołowskiego – iż filozofia Lema jest pokrewna myśli Lukrecjusza, że jest neolukrecjanizmem, że Lem to współczesny Lukrecjusz [...]. O ile wiem, ów pomysł interpretacyjny Okołowskiego jest całkowicie autorski, oryginalny, zaświadczaający o prawdziwie filozoficznej inwencji autora pracy. Wydaje się również (i także na tym polega jego zaleta) niezwykle trafny, odkrywczy, a zarazem w swej odkrywczości naturalny, prosty i elegancki”.

z recenzji Janusza Dobieszewskiego

„Rekonstrukcja poglądów filozoficznych Lema jest pierwszym w literaturze tak szeroko zakrojonym przedsięwzięciem i stąd brak dla niej tła porównawczego. W tym sensie jest to praca pionierska i jak na razie jedyna w swoim rodzaju”.

**Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu**